

УДК 373.3.091.3

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-6\(195\)-79-81](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-6(195)-79-81)

Тимофєєва Ірина
Дядечко Анастасія

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-5935-9291>

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5554-3895>

КОНТЕНТ-ОРІЄНТОВАНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

A Розглядається контент-орієнтована інтеграція як ефективний метод роботи зі здобувачами освіти у початковій школі. У результаті аналізу наукових праць було уточнено сутність поняття «інтеграція», її значення в освітньому процесі. Проаналізовано різноманітні види інтеграції, де детальніше була розглянута тематична інтеграція, або контент-орієнтована інтеграція (процес зближення і поєднання різних навчальних предметів). Також визначено умови, за яких процес інтеграції буде результативним та ефективним, головне, щоб об'єкти дослідження були однакові або досить близькі. Доведено, що контент-орієнтована інтеграція дає змогу учням сприймати навколишній світ як цілу систему, тому навчання для дітей стає цікавішим і новий матеріал засвоюється легше.

Ключові слова: інтеграція; інтегроване навчання; контент-орієнтована інтеграція; тематична інтеграція

S *Tymofeieva Iryna, Dyadchko Anastasia. Content-oriented integration as an effective form of education for junior schoolchildren. The article considers content-oriented integration as an effective method of working with students in primary school. The concept of the New Ukrainian School is aimed at a new content of education, based on the formation of competencies necessary for successful self-realization in society, the process of education and pedagogy of partnership between all participants in the educational process. As a result of the analysis of scientific works the essence of the concept «integration», its value in educational process is specified. Integration in pedagogy is traditionally considered in two aspects: as a state characterized by coherence, orderliness and stability of relations between different elements; as a process leading to this state. The ways of integration are considered, among which there are horizontal and vertical. Various types of integration were analyzed, among which thematic integration was considered in more detail. Thematic days bring together blocks of knowledge in different subjects, as this is especially relevant in primary education, as younger students have an undivided perception of the objects of the world, not understanding their historical features. During the thematic week, students study the study material for one week, which is combined thematically. To match the themes of the thematic weeks, you need to combine the themes into thematic blocks that will be logically interconnected. It also determines the conditions under which the integration process will be effective and efficient, the main thing is that the objects of study were the same or close enough and the subjects used, as a rule, the same methods of research of objects and phenomena. The use of an integrated approach in primary school allows students to perceive the world around them as a holistic system and facilitates the process of learning new knowledge. As different disciplines converge in the process of integration, learning becomes more interesting for children, and new material is perceived and assimilated more effectively. Content-oriented integration allows students to perceive the world around them as a whole system, so learning for children becomes more interesting and new material is easier to learn.*

Key words: integration; integrated learning; content-oriented integration; thematic integration

Тимофєєва Ірина Борисівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти, Маріупольський державний університет, Україна

Tymofeieva Iryna, PhD, candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Education, Mariupol State University, Ukraine

E-mail: tib_kalmius@ukr.net

Дядечко Анастасія Костянтинівна, студентка, Маріупольський державний університет, Україна

Dyadchko Anastasia, Student, Mariupol State University, Ukraine

E-mail: nnastena2000@gmail.com

Актуальність проблеми. На сучасному етапі в організації освітнього процесу як у цілому, так і в початковій ланці освіти зокрема, долається однотиповість, широко розвивається педагогічна творчість, розробляються різноманітні експериментальні програми та підручники.

Ідея інтеграції освіти є провідною ідеєю сучасного освітнього процесу, а тому все більше змушує педагогів шукати результативні шляхи її реалізації.

На сьогоднішній день відомі різноманітні напрямки та підходи у цій області, а саме: тематичне планування, інтеграція через пошук міжпредметних зв'язків, розроблення інтегрованих курсів, де зібрано інформацію з різних навчальних дисциплін. Усе це свідчить про актуальність проблеми інтегрованого навчання. При реалізації інтегрованого підходу з'являється можливість показати світ у всьому його різноманітті із залученням різних знань: математики,

літератури, мистецтв тощо, що сприяє творчому мисленню дитини та її емоційному розвитку [9, с. 89].

Найяскравішими прикладами інтеграції є інтегративні курси: «Дизайн та технології» та «Я досліджую світ» у початковій школі, які застосовуються з 2018/2019 навчального року та реалізують концепцію Нової української школи.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій з означеної проблеми дозволяє виокремити певні напрямки її дослідження. Так, філософію інтегративної освіти, методологічні проблеми інтеграції висвітлюють О. Біляєв, Л. Варзацька, Т. Донченко, Ю. Мальований, В. Паламарчук та ін. Дидактичні засади інтеграції вивчали Г. Батуріна, М. Вашуленко, С. Гончаренко, М. Іваничук, О. Савченко, Н. Шахірева, Р. Шиян та ін.; взаємозв'язки інтеграції та диференціації – В. Моргун; проблеми розроблення інтегрованих курсів – К. Гуз, Л. Лук'янова, В. Сидоренко, Я. Собко; проблему інтегрованого підходу – О. Петрук [7, с. 178]; універсальність педагогічного новаторства як інтегровану особистісно-орієнтовану технологію в закладах освіти – С. Якименко [12].

Мета статті: проаналізувати головні аспекти інтеграції й розкрити педагогічну важливість контент-орієнтованої інтеграції для учнів початкових класів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для нашої сучасності характерною є потреба в отриманні якомога точного уявлення про загальну картину світу. Але розв'язати таку проблему неможливо в рамках однієї дисципліни. Нині школа повинна надати здобувачам освіти не лише знання, а й навички такі, як критичне мислення, узагальнення, прийняття обґрунтованих рішень, повага і розуміння думок інших, донесення власної думки, вміння співпрацювати, правильне використання отриманої інформації, які потрібні для успішної самореалізації у подальшому житті. Тому стає необхідність в їх інтеграції, де найбільш можливо досягнути міжпредметних узагальнень, тому ця ідея привертає увагу багатьох педагогів у нашій країні й за кордоном [5].

Інтеграція в педагогіці традиційно розглядається в двох аспектах:

- 1) як стан, для якого характерна узгодженість, упорядкованість і стійкість зв'язків між різними елементами;
- 2) як процес, який призводить до даного стану.

Взаємодія різних елементів в освітньому процесі – це система досить складна і багаторівнева. У зв'язку з цим в педагогіці існують різні підходи до визначення поняття інтеграції.

За О. Гілязовою, «інтеграція – це система органічно пов'язаних дисциплін, яка побудована за аналогією з навколишнім світом...» [1, с. 71].

Отже, інтегроване навчання – це навчання, яке ґрунтується на комплексному підході. Освіта розглядається через призму загальної картини, а не ділиться на окремі дисципліни [6, с. 59].

Багаторічний досвід академіка В. Ільченко дає підстави стверджувати, що «інтеграція змісту освіти багато в чому вирішує проблему зміцнення та збереження психічного і

фізичного здоров'я школярів, сприяє підвищенню мотивації навчальної діяльності» [2, с. 2].

У педагогічній літературі розглянуто різноманіття видів інтеграції, зокрема: міжпредметна (встановлення зв'язків між окремими навчальними дисциплінами); внутрішньо-предметна (інтеграція понять, ЗУН); транспредметна (синтез компонентів основного та додаткового змісту навчання) [6, с. 83].

Також визначають такі види інтеграції:

- 1) контент-орієнтована (тематична інтеграція);
- 2) інтеграція, зорієнтована на формування способів дій;
- 3) інтеграція на ціннісно-смысловому рівні.

Тематична інтеграція має на меті об'єднання навколо однієї теми знань із різних навчальних дисциплін [11, с. 57].

Шляхи інтеграції можуть бути горизонтальні – інтегровані предмети вивчають упродовж тижня, місяця і вертикальні – об'єднання одним учителем у своєму предметі матеріалу, який тематично повторюється в різні роки навчання на різних рівнях складності [6, с. 83].

Окрім того, у міжпредметній інтеграції розрізняють три ступені. Дослідники називають їх по-різному, однак дають їм однакові характеристики, а саме:

– елементарний (початковий, слабкий, низький) – інтеграція має фрагментарний характер, тобто у процесі вивчення матеріалу одного предмета включається матеріал іншого предмета для кращого його розуміння;

– середнім ступенем інтеграції вважається інтегрований урок, коли якийсь надзвичайно складний для учнів об'єкт вивчається з різних сторін засобами декількох навчальних предметів;

– високий (новотворчий, новий) – інтеграція значно глибша та характеризується новоутворенням, повним взаємозлиттям різнохарактерного змісту значних обсягів [7, с. 178].

У сучасній початковій школі використовується контент-орієнтована інтеграція, як одна із ефективніших форм освітнього процесу.

Контент-орієнтована інтеграція сприяє всебічному розвитку особистості, поглиблює знання молодших школярів та посилює їхні пізнавальні потреби [10, с. 4].

У початковій ланці вже реалізуються три моделі тематичного навчання. За цими моделями тема вивчається протягом: тематичного дня; тематичного тижня та тематичних блоків [4].

Інтегроване навчання за тематичним днем. Тематичні дні об'єднують блоки знань із різних навчальних предметів, тем навколо однієї проблеми з метою кращого сприйняття учнями цілісної картини світу, розвитку почуттів та емоцій, під час такого навчання збагачуються та розширюються знання й навички дітей і вміння застосовувати їх у практичній діяльності. Плануючи тематичний день необхідно використовувати Інтелект-карту.

Однією з особливостей освітнього процесу в першому класі НУШ є методична вимога до проведення уроків: упродовження ротаційних моделей «Щоденні 3» і «Щоденні 5» – це щоденні діяльності, завдяки яким

учні під час математики, читання й письма вчать бути самостійними [3].

Інтегроване навчання за тематичними тижнями. Навчальний матеріал, об'єднаний тематично, вивчається молодшими школярами протягом одного тижня. Учителю сам вирішує зміст і послідовність вивчення тем.

Плануючи тематичний тиждень учитель має:

- 1) Визначити очікувані результати навчання.
- 2) Визначити тему змістового наповнення.
- 3) Дібрати відповідні види діяльності [4].

Інтегроване навчання за тематичними тижнями. Щоб узгодити теми тематичних тижнів між собою, необхідно теми об'єднати в тематичні блоки, які будуть логічно взаємопов'язані. Наприклад, тематичний блок «Про мене». Перший тематичний тиждень «Я в школі», другий – «Як я сприймаю світ?», третій – «Я пізнаю світ», четвертий – «Я відчуваю (мої емоції)», п'ятий – «Я піклуюся про своє здоров'я». Після вибору тижневої теми вчителю потрібно визначити тему на кожен день у межах цієї загальної теми.

Для того, щоб обрати тему днів для тематичних тижнів потрібно обрати один із варіантів:

– вивчити вподобання школярів або поставити власні запитання;

– визначити обсяг навчального матеріалу за допомогою Карти знань;

– визначити тему [8].

Процес інтегрованого навчання повинен включати в себе такі умови:

– об'єкти дослідження однакові або досить близькі (вчитель досліджує предмет із різних боків, долучаючи матеріал з інших дисциплін);

– у навчальних предметах використовують, як правило, однакові або близькі методи дослідження предметів та явищ;

– те, що пізнають, підпорядковане загальним закономірностям, які вивчають на уроці (інакше кажучи, вчитель узагальнює навчальний матеріал із різних предметів і пізнає складнішу систему) [3].

Висновки з даного дослідження. Отже, використання інтегрованого підходу в початковій школі дає можливість здобувачам освіти сприймати оточуючий світ як цілісну систему, та полегшує процес засвоєння нових знань. Оскільки в процесі контент-орієнтованої інтеграції відбувається зближення та поєднання різних навчальних дисциплін, навчання для дітей стає цікавішим і новий матеріал сприймається та засвоюється ефективніше.

Перспективи подальших досліджень убацьмаємо у розробленні тематичних днів і створення до них практико-орієнтованих проєктів.

Список використаних джерел

1. Гилязова О. Г. Интеграция содержания как средство совершенствования процесса обучения в сельской школе. Инновационные процессы в сельских образовательных учреждениях : материалы обл. науч.-практ. конф. Киров : ИУУ, 1997. С. 71–72.
2. Ільченко В. Р. Інтеграція змісту освіти та сучасні проблеми загальноосвітньої школи. Імідж сучасного педагога. 2002. № 2 (21). С. 2–3.
3. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи (Ч. 2). 2017. URL: <https://nus.org.ua/articles/integrovane-navchannya>

tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chasty-na-2/ (дата звернення: 15.09.2020).

4. Інтерактивний посібник «Глосарій». 2018. URL: https://edera.gitbook.io/glossary/integraciya/tematychno_navchannya (дата звернення: 15.09.2020).
5. Концепція Нової української школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.09.2020).
6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД. 2018.
7. Петрук О. М. Проблема інтегрованого підходу до процесу навчання в науковій літературі. Педагогічний дискурс. 2010. Вип. 8. С. 178–179.
8. Планування тематичного тижня. Част.3. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SqKou8y7L5U&t=41s> (дата звернення: 15.09.2020).
9. Стомба Н. Г. Інтегровані уроки як засіб формування у учнів початкової школи цілісної картини світу. Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. праць за матеріалами всеукр. наук.-практ. конф. Полтава, 2017. С. 89–91.
10. Тематичні дні у 1-му класі. II семестр / авт.-упоряд. Н. А. Жиганюк, О. В. Кирилова, І. В. Кодола, О. В. Стеценко, О. П. Чорнобай, А. С. Яковенко. Харків : Основа, 2018. 143 с.
11. Хващевська О., Заміуська О. Сучасні педагогічні технології підготовки майбутнього вчителя початкової школи в контексті НУШ. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. Слов'янськ, 2018. Вип. 8. С. 57–59.
12. Якименко С. І. Універсальність педагогічного новаторства: інтегрована особистісно-орієнтована технологія в закладах освіти : навч.-метод. посіб. : у 2 ч. Кам'янець-Подільський : Рута, 2019.

References

1. Hyliazova, O. H. (1997). Intehratsiya sodержaniya kak sredstvo sovershenstvovaniya protsessu obucheniya v selskoi shkole [Integration of content as a means of improving the learning process in rural schools]. In Innovatsionnye protsessy v selskikh obrazovatelnykh uchrezhdeniakh [Innovative processes in rural educational institutions]: materialy obl. nauch.-prakt. konf. (pp. 71-72). Kirov: YUU [in Russian].
2. Ilchenko, V. R. (2002). Intehratsiia zmistu osvity ta suchasni problemy zahalnoosvitnoi shkoly [Integration for the wisdom of learning about the current problems of the home school]. Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher], 2 (21), 2-3 [in Ukrainian].
3. Intehrovane navchannya: tematychni i diialnisni pidkhody [Integrated learning: thematic and activity approaches]. (2017). (P. 2). Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/integrovane-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chasty-na-2/> [in Ukrainian].
4. Interaktyvnyi posibnyk «Hlosarii» [Interactive guide «Glossary»]. (2018). Retrieved from https://edera.gitbook.io/glossary/integraciya/tematychno_navchannya [in Ukrainian].
5. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [The concept of the New Ukrainian School]. (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
6. Bibik, N. M. (Ed.). (2018). Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Kyiv: Litera LTD [in Ukrainian].
7. Petruk, O. M. (2010). Problema intehrovanoho pidkhodu do protsesu navchannya v naukovi literature [The problem of an integrated approach to the learning process in the scientific literature]. Pedahohichni dyskurs [Pedagogical discourse], 8, 178-179 [in Ukrainian].
8. Planuvannya tematychnoho tyzhnia. Chastyina 3. Onlain-kurs dlia vchyteliv pochatkovoї shkoly [Thematic week planning. Part 3. Online course for primary school teachers]. (2018). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=SqKou8y7L5U&t=41s> [in Ukrainian].
9. Stomba, N. H. (2017). Intehrovani uryky yak zasib formuvannya u uchniv pochatkovoї shkoly tsilisnoi kartyny svitu [Integrated lessons as a means of forming a holistic picture of the world for primary school students]. In Tekhnologii intehratsii zmistu osvity [Technologies of integration of educational content] (pp. 89-91). Poltava [in Ukrainian].
10. Zhyhaniuk, N. A., Kyrylova, O. V., Kodola, I. V., Stetsenko, O. V., Chornobai, O. P., & Yakovenko, A. S. (2018). Tematychni dni u 1-mu klasi. II semestr [Themed days in the 1st grade. II semester]. Kharkiv: Osнова [in Ukrainian].
11. Khvashchevska, O., & Zamiuska, O. (2018). Suchasni pedahohichni tekhnologii pidhotovky maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly v konteksti NUSH [Modern pedagogical technologies of training future primary school teachers in the context of NUS]. Profesionalizm pedahoha: teoretichni y metodichni aspekty [Teacher professionalism: theoretical and methodological aspects], 8, 57-59 [in Ukrainian].
12. Yakymenko, S. I. (2019). Universalnist pedahohichnoho novatorstva: intehrovana osobystisno-orientovana tekhnolohiia v zakladakh osvity [Versatility of pedagogical innovation: integrated personality-oriented technology in educational institutions]: navch.-metod. posib. Kamianets-Podilskyi: Ruta [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 14.11.2020